

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра музично-інструментальної підготовки

ГРІНЧЕНКО А. М.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ З ФАХУ»
для здобувачів другого (магістерського) рівня за
спеціальністю 025 Музичне мистецтво**

Одеса – 2023

УДК:378.147:78.071.2:780.651.2(07)

Г85

*Рекомендовано до друку вченою радою
Університету Ушинського (протокол №12 від 25 травня 2023 р.)*

Рецензенти:

Демидова М. Г.- канд. пед. наук, доцент, завідувачка кафедри музично-інструментальної підготовки ПНПУ імені К. Д. Ушинського

Дашковський В.Я.- канд. пед. наук, професор кафедри спеціального фортепіано Одеської національної музичної академії ім. А. В. Нежданової

Грінченко А.М.

Методичні рекомендації до проведення практичної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Виконавська майстерність з фаху» для здобувачів другого (магістерського) рівня за спеціальністю 025 Музичне мистецтво: метод. реком. Одеса : Університет Ушинського, 2023. 63 с.

Методичні рекомендації до проведення практичної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Виконавська майстерність з фаху» містять плани проведення, зміст практичних занять та самостійної роботи студентів; питання для самоперевірки, тематику індивідуального навчально-творчого завдання та методичні рекомендації щодо їх виконання. Запропоновані поетапні завдання та методи самостійної роботи студентів-піаністів. Представлені форми контролю, етапи самостійної роботи, рекомендації і поради щодо складання анотацій та аналізу музичного твору.

УДК:378.147:78.071.2:780.651.2(07)

Університет Ушинського, 2023
А. М. Грінченко

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. Виконавська майстерність: опис та структура навчальної дисципліни.....	3
РОЗДІЛ 2.Методичні рекомендації до проведення практичних занять....	9
РОЗДІЛ 3.Методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів.....	33
Рекомендовані джерела інформації.....	60

РОЗДІЛ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: комплексна підготовка здобувачів-виконавців здатних вирішувати складні виконавсько-педагогічні завдання музичного мистецтва, що передбачає збереження національних музично-виконавських традицій, удосконалення виконавських умінь і навичок з метою розвитку професійної здатності до створення художньо-виконавських інтерпретаційних концепцій музичних творів та власних мистецько-педагогічних проєктів, що забезпечує готовність до виконавської, викладацької, та музично-просвітницької діяльності майбутніх магістрів музичного мистецтва.

Очікувані програмні результати навчання.

ПРН 1. Володіти професійними навичками виконавської (диригентської), творчої та педагогічної діяльності.

ПРН 2. Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.

ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

ПРН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.

ПРН 5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.

ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 11. Демонструвати здатність допроєктування і самопроєктування індивідуальних траєкторій фахового розвитку в галузі спеціальної музичної освіти.

Очікувані результати вивчення дисципліни.

Знати:

- процес формування виконавських умінь і навичок фортепіанного мистецтва;
- особливості гри у ансамблі: дотримання принципу узгодженості та спрямованість слухового контролю на звуковий баланс між партнерами;
- стильові ознаки й напрямів музичної культури, особливості композиторського письма, жанрову основу музичних творів в процесі індивідуального відтворення авторського задуму;
- процес розвитку музично-естетичних ідей в історичному контексті як важливий атрибут розуміння стильових напрямків мистецтвознавства;
- теоретично-методичні основи створення мистецько-педагогічної та виконавської інтерпретацій творів музичного мистецтва;
- структурно-сміслові й жанрово-стильові атрибуції музичної мови;
- терміни та поняття, що складають категоріальний апарат музичного мистецтва;
- критерії оцінювання виконавської гри.

Уміти:

- володіти виконавськими уміннями й навичками гри на фортепіано та методами щодо їх удосконалення;
- здійснювати звуковий баланс у ансамблі на основі шляхом спрямування слухового контролю на узгодженість (тембральну, темпову, артикуляційну тощо) між іншими партнерами;
- визначати жанрово-стильові ознаки відповідно авторському задуму;
- здійснювати аналіз естетичних й стильових тенденцій музичного мистецтва відповідно історичному контексту;

- розкривати художній зміст музичних творів в процесі створення художньо-педагогічних і вербально-виконавських інтерпретаційних концепцій;
- аналізувати структурно-сміслові й жанрово-стильові атрибуції музичної мови при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
- оперувати музичним тезаурусом у виконавсько-педагогічній діяльності;
- проекувати індивідуальні траєкторії виконавського розвитку на основі здійснення аналізу, контролю й адекватного оцінювання власної гри.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі **компетентності:**

Інтегральна компетентність:Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в теорії, історії музики, у педагогіці, виконавстві та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 1.Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.

СК 4.Здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / диригентській педагогічній діяльності.

СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати своїїдеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Критерії оцінювання:

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	Бали	Критерії
Індивідуальні (практичні) завдання	0 балів	Здобувач не володіє нотним матеріалом музичних творів;завдання не виконано.
	1 бал	Здобувач виконує програму не в повному обсязі; виконавські навички та уміння потребують корекції; вміє вибудовувати драматургію музичного твору з допомогою викладача;аналіз нотного тексту здійснює не в повному обсязі; частково виявляє і втілює стильові особливості у процесі опанування музичного твору.
	2 бали	Здобувач виконує програму в повному обсязі;демонструє виконавські уміння й навички на достатньому рівні;вміє створювати виконавську інтерпретацію музичного твору з урахуванням жанрових та стильових ознак.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач не володіє нотним матеріалом музичних творів;завдання не виконано.
	1 бал	Здобувач частково опрацюює нотний текст; не завжди здатний удосконалювати виконавські навички та уміння; частково контролює та аналізує власну гру; намагається осмислити елементи музичної мови, але припускається незначних помилок
	2 бали	Здобувач здатний застосовувати знання та виконавський досвід в опрацюванні нотного тексту;аналізувати, контролювати й адекватно оцінювати власну гру; удосконалювати виконавські навички та уміння.
Індивідуальне навчально-творче завдання 1 семестр (виконавська презентація твору за вибором)	0 балів	Здобувач не виконує музичний твір напам'ять; не демонструє виконавську інтерпретація обраного твору.
	1-6 Балів	Здобувач презентує музичний твір напам'ять, але припускається незначних виконавських помилок; здатний створювати виконавську інтерпретацію обраного твору шляхом осмислення елементів музичної мови, але припускає огріхи стильової невідповідності.

Індивідуальне навчально-творче завдання 2 семестр (анотація на музичний твір методичного характеру)	7-12 балів	Здобувач презентує музичний твір напам'ять на високому виконавському рівні; виконавська інтерпретація переконлива і відповідає образному змісту, характеру та особливостям композиторського стилю.
	0 балів	Здобувач не здійснює аотацію на музичний твір, не володіє алгоритмом її створення; не визначає виконавські завдання у творі; не пропонує методичні прийоми опрацювання нотного тексту, не володіє музичним тезаурусом.
	1-6 балів	Здобувач здійснює аотацію на музичний твір, але припускається помилок; не завжди вдало визначає виконавські завдання музичного твору, складні технічні фрагменти, та методи їх удосконалення; обмежено володіє музичним тезаурусом.
	7-12 балів	Здобувач здійснює методичну аотацію на музичний твір на основі визначення виконавських завдань, технічних і звукових проблем; пропонує методичні прийоми удосконалення виконавської гри; вільно володіє музичним тезаурусом.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (академзвіт) – 1 семестр

Виконання музичних творів напам'ять; створення загального характеру творів що виконуються; допустимо недотримання темпу гри визначеного автором; допустимі незначні стилістично-виконавські недоліки; допустиме некоректне застосування педалізації.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен) – 2 семестр

Для навчальної дисципліни «Виконавська майстерність з фаху» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40.

Бали	Критерії
0	Здобувач не володіє музичним матеріалом.
1-6 балів	Здобувач виконує програму невпевнено; артикуляція і фразування, нюансування й агогіка мало виразні та не відповідають образному змісту; педалізація не відповідає жанрово-стильовим ознакам виконуваних творів інтерпретації; образний зміст творів розкрито частково.
7-13 балів	Здобувач виконує програму загалом грамотно, але виконавська техніка частково відповідає художньому рівню; гра визначається виразною артикуляцією, фразуванням, якісною педалізацією, але недостатня стилістична відповідність композиторського задуму у виконуваних творах.
14-20 балів	Здобувач виконує програму переконливо, емоційно-образно, художньо-технічно; демонструє володіння звуковою палітрою, виразним фразуванням, інтонаційно-виразною артикуляцією, якісною педалізацією; виконавська інтерпретація відзначається стилістичною трактовкою і розумінням композиторського задуму

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Теми практичних занять

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин
		Денна
1 семестр		34
Змістовий модуль 1. Опанування художньо-педагогічною інтерпретацією різностильових музичних творів		
1	Ознайомлення з музичними творами Ф. Шопена, Р. Шумана та їх стильовими особливостями	2
2	Ознайомлення з музичним твором К. Дебюссі та стильовими особливостями композитора	2
3	Розбір нотного тексту та з'ясування виконавських завдань музичних творів Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі	2
4	Робота над складними виконавськими фрагментами з застосуванням різних методичних прийомів	2
5	Визначення аплікатури у нотному тексті музичних творів	2
6	Робота над звуком, звуковою палітрою фактури	2
7	Робота над артикуляцією музичних творів романтичного та імпресіоністичного спрямування	2
8	Опанування поліфонічною фактурою Р. Шумана	2
9	Робота над природним фразуванням у музичних творах	2
10	Опанування темпом <i>rubato</i> у творах Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі	2
11	Вивчення динаміки розгортання відповідно художньому образу у музичних творах	2
12	Застосування педалізації у творах Ф. Шопена, Р. Шумана	2
13	Оволодіння педалізацією імпресіоністичних творів	2
14	Робота над втіленням художньо-образного змісту творів	2
15	Перевірка якості вивчених творів	2
16	Цілісне виконання усієї програми	2
17	Алгоритм створення презентацій та анотації на музичні твори	2
2 семестр		34
Змістовий модуль 2. Удосконалення інтерпретаційних умінь здобувача		
1	Ознайомлення з музичними творами та їх стильовими особливостями (поліфонія, крупна форма)	2
2	Робота над складними виконавськими фрагментами з застосуванням різних методичних прийомів	2
3	Визначення аплікатури у нотному тексті музичних творів	2
4	Робота над виконанням орнаментики	2

5	Відпрацювання навичку «звукової диференціації»	2
6	Робота над виразністю інтонаційно-сислової артикуляції у крупній формі	2
7	Робота над інтонаційною різноманітністю смислових елементів поліфонії	2
8	Застосування поліфонічних прийомів в опрацюванні самостійного голосоведіння у поліфонії	2
9	Застосування методичних прийомів для досягнення тембрального забарвлення мелодійних ліній	2
10	Робота над звуком і фразуванням у творах	2
11	Вивірення динаміки у творах відповідно їх стильовій приналежності	2
12	Робота над втіленням образної драматургії у крупній формі	2
13	Застосування педалізації у поліфонії	2
14	Застосування педалізації у творах крупної форми	2
15	Відпрацювання єдиного темпу у виконанні крупної форми	2
16	Цілісне виконання усієї програми	2
17	Репетиції, психологічна підготовка до виступу	2
	Усього:	68

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1. Ознайомлення з музичними творами Ф. Шопена, Р. Шумана та їх стильовими особливостями.

Практичні завдання:

1. *Вибрати твори композиторів-романтиків відповідно індивідуальним можливостям (піаністичного апарату, музичної пам'яті, чуйності слухового сприйняття, загальної музикальності) і рівню виконавської підготовки (володіння фортепіанною технікою, піаністичним звуковидобуванням) магістра.*

2. *Прослухати обрані музичні твори у виконанні видатних піаністів та створення загальної уяви про характер музики*

3. *Вивчення обраних творів з питань виконавства й музикознавства: ознайомлення з історією створення, жанрово-стильовими, фактурними особливостями композиторського письма, естетичними перевагами та*

художньо-образним смаком композиторів-романтиків Ф. Шопена і Р. Шумана.

Практичне заняття 2. Ознайомлення з музичним твором К. Дебюссі та стильовими особливостями композитора.

Практичні завдання:

1. *Вибрати твір композитора-імпресіоніста відповідно індивідуальним можливостям (піаністичного апарату, музичної пам'яті, чуйності слухового сприйняття, загальної музикальності) і рівня виконавської підготовки (володіння фортепіанною технікою, піаністичним звуковидобуванням) магістра.*

2. *Прослухати обраний музичний твір виконанні видатних піаністів та створення загальної уяви про характер музики.*

3. *Теоретично ознайомитися з історією створення твору, жанрово-стильовими, фактурними особливостями композиторського письма, естетичними перевагами та художньо-образним смаком композитора-імпресіоніста К. Дебюссі.*

Практичне заняття 3. Розбір нотного тексту та з'ясування виконавських завдань музичних творів Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі.

Практичні завдання:

1. *Проаналізувати нотний матеріал творів Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі.*

Розібрати музичні твори (з дотриманням метро-ритмічної відповідності, аплікатури, артикуляції); проаналізувати фактуру, супровід, гармонійно-мелодійний склад, засоби музичної виразності (динаміка, штрихи, педалізація, агогіка) виконуваних творів.

2. *Визначити виконавські завдання творів Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі.*

Визначити виконавські завдання (відповідність прийомів звуковидобування мелодійній мові; володіння пісенно-декламаційною артикуляцією; відтворення агогіки, нюансування; знаходження динамічного балансу; адекватної педалізації) з метою створення виконавсько-інтерпретаційної концепції музичного твору та втілення її на фортепіано.

Практичне заняття 4. Робота над складними виконавськими фрагментами з застосуванням різних методичних прийомів.

Практичні завдання:

1. *Проаналізувати та виокремити складні місця (технічні, поліфонічні, фактурні, аплікатурні тощо).*

Здійснити виконавський аналіз виконуваних творів з метою виявлення виконавських проблем: опанування поліфонічної фактури (застосування поліфонічних умінь та навичок), виконання технічних пасажів (дрібна техніка), октавні та поєднання різних видів технік.

2. *Визначити методичні засади до подолання технічних проблем.*

Відповідно до виду виконавських проблем підібрати методичні прийоми опрацювання (перекладання, збільшення, ускладнення, ритмічних та артикуляційних, аплікатурних варіантів) спрямовані на їх подолання. Усвідомлене відпрацювання проблемних фрагментів сприяє швидшому вивченню твору та удосконаленню виконавської якості.

Практичне заняття 5. Визначення аплікатури у нотному тексті музичних творів

Практичні завдання:

1. *Проаналізувати редакції нотного матеріалу виконуваних творів.*

Визначити зручну редакцію (авторських, редакторських ремарок) нотного тексту, що сприятиме поглибленому розумінню стильових особливостей композиторського письма та їх втіленню у виконавському процесі.

2.Добір апікатури у музичних творахвідповіднохудожньо-виконавським завданням і особливостям піаністичного апарату виконавця.

Уточнити апікатуру у моментах її невизначеності. Апікатура має бути спрямована на вирішення художньо-виконавських завдань інтерпретаційного процесу з урахуванням фізіологічних особливостей піаністичного апарату виконавця. Вдало підібрана апікатура сприяти ясній артикуляції, виразному фразуванню, гарному legato, координації рук, запам'ятовуванню нотного тексту, нюансуванню, технічному виконанню (пасажів), гнучкій піаністичній грі, звуковій якості у втіленні музичного образу.

Практичне заняття 6.Робота над звуком, звуковою палітрою фактури.

Практичні завдання:

1.Визначити характер звуковидобування, «туше» у виконанні творівФ. Шопена.

Інструментальне відтворення творів Ф. Шопена вимагає від виконавця мелодійної вокалізації усієї фактури музичної тканини і відповідного шопенівського «туше», legato: інтонаційно-проспіваного фортепіанного звуку; дотик до клавіш повинен бути максимально м'яким, але водночас насиченим, глибоким, наповненим; уникаючи «ударного» форте, шукати ефекти «танення» піаніссімо, легкість на кінчиках пальців; контролювати й відчувати щоб пальці «пестили клавіші, а не штовхати».

2.Дотримання стильової відповідності під час виконання творів Р. Шумана.

Піанізм Р. Шумана відрізнявся безпосередністю музичних висловлювань, глибокою своєрідністю, енергійністю та мрійливістю одночасно. Образна різнохарактерність насичена рельєфністю і виконавською імпровізаційністю, тому «туше» Р. Шумана підкоряється образному характеру музичних творів.

3. *Пошук методичних засобів опрацювання піаністичного «туше» К. Дебюссі.*

Виконання творів К. Дебюссі вимагає від піаніста вміння відчувати силу дотику на клавіатуру, що дозволяє застосовувати різноманітні «туше» і мати широкий спектр звукових ефектів від ррр до певної гучності.

Практичне заняття 7.Робота над артикуляцією музичних творів романтичного та імпресіоністичного спрямування.

Практичні завдання:

1. *Уточнення артикуляції та її змістовного сенсу у творах.*

Визначити артикуляційно-інтонаційну виразність відповідно характеру, образу, стилю, жанру, фактурі викладення нотного тексту музичного твору з метою розкриття та створення інтерпретаційної концепції.

2.*Визначити виконавські прийоми опрацювання артикуляційної виразності у творах Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі.*

У Ф. Шопена музична мова взаємопов'язана з людською мовою її смисловою цілісністю та пунктуацією.Шопенівська артикуляція пов'язана не з одним лише розмаїттям прийомів гри.Вокально-мовленнєва виразність Шопена має різні засоби артикуляції. Лігатура у Шопена має різні функції у творі:фразувальні ліги передають єдиний динамічний та мелодійний розвиток;членування фраз на мотиви та інтонації передається артикуляційними лігами.Ліги відповідають рухам руки, що об'єднують, і мають піаністичний характер.Використання артикуляційних засобів виразності у Шопена пов'язано з тлумаченням метра та ритму, що обумовлено польською народною музикою.

Ясна та виразна, яскрава та контрастна артикуляція Р. Шумана спрямована на розкриття образного, емоційного, звукового контрасту, особливо у швидких темпах.

Деталізація та специфіка фортепіанних творів К. Дебюссі вимагає від виконавця артикуляційної ясності при вільному голосоведінні, мінливості та

гнучкості у змінній ритмічній та гармонійній імпресіоністичній палітрі його творів.

Практичне заняття 8.Опанування поліфонічною фактурою Р. Шумана.

Практичні завдання:

1.Визначити особливості поліфонічної фактури Р. Шумана.

Усвідомлення розвинутого багатоголосся у фортепіанній фактурі Р. Шумана і застосування поліфонічних прийомів їх опрацювання. З поліфонічних прийомів композитор використовує вільні імітації, канонічні секвенції, різні види канонів, поліфонія пластів, різномемні контрапунктичні сполуки та ін.

2.Застосування виконавських прийомів у роботі над фактурою Р. Шумана.

Серед прийомів, що можна застосовувати у роботі над поліфонічною фактурою Р. Шумана наступний: виконавець може спочатку зосередитися на розучуванні верхнього голосу (f), що поєднується з фігурацією (p), а потім, домігшись належної виразності інтонування басової лінії, - відтворити звукове ціле відповідно до авторського задуму.

3.Дотримання виконавсько-стильового аспекту у втіленні поліфонічного розвитку у творах Р. Шумана.

Завдання виконавця – активізувати внутрішній слух, відчувати тонкощі гармонійного розвитку. Важливо прагнути досягнути оптимального гучного і тембрового балансу диференційованих голосів поліфонічної музичної тканини особливо у «діалогічній» співвіднесеності контрастних партій між «сопрановим», «басовим» регістрами і серединою у вигляді гармонійної фігурації.

Практичне заняття 9.Робота над природнім фразування у музичних творах.

Практичні завдання:

1. Усвідомити фразування відповідно стилевим особливостям композиторського письма.

Фразування має бути водночас точним, вишуканим, природним та виявляти виразність мелодико-гармонічних та ритмічних особливостей музичного письма шляхом застосування різноманітного звуковидобування, колористичних знахідок у відповідному темпі й агогіці.

2. Застосування засобів виразності з метою гнучкого фразування мелодійних ліній.

Пристосувати артикуляцію, динаміку, агогіку, педалізацію, нюансування у процесі пошуку виразного фразування. Застосувати у виконанні творів прийомів вокалізації. Уміння переносити принципи вокального дихання на відтворення довгих фраз, що вливаються безперервно одна в одну, таким чином дихання фрази переривається тільки на кадансах; уміння контролювати закінчення фразувальних ліг та супроводжувати незначною амплітудою «звільняючого» руху руки, що означає природне ослаблення сили звуку; уміння не порушувати зв'язок метрично слабких звуків із сильними з метою досягнення мелодійної безперервності.

Практичне заняття 10. Опануванням темпом *rubato* у творах Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі.

Практичні завдання:

*1. Визначення основних принципів темпу *rubato*.*

Визначити основні принципи темпу *rubato* як одного із агогічних прийомів італійського *bel canto*. Враховувати у виконанні його властивостей: вільна передача ритму при *rubato* супроводжується помітним чергуванням прискорень та уповільнень темпу, що неодмінно заповнює тимчасові прогалини; темпові відхилення під час передачі мелодійного початку проходять на ритмічній основі акомпанементу. Застосування темпу *rubato*

надає музиці живого ритму, імпровізаційності, гнучкості, непомітності тобто позбавляє метричної монотонності.

2. Застосування темпу rubato в процесі виконання творів.

Романтична музика вимагають від виконавця постійного застосування темпу rubato, але без перебільшень, а саме щиро, змістовно, логічно. Виконання музики передбачає наявність художнього смаку від піаніста: поєднання свободи й невимушеності, емоційності й поетичності, але не зважаючи на романтичну піднесеність у виконавстві не припускається надмірних почуттів. Під час виконання дотримуватися простоти і природності викладу у фразуванні й агогії, шляхетності й щирості у загальному характері виконання.

Практичне заняття 11. Вивірення динаміки розгортання відповідно художньому образу у музичних творах

Практичні завдання:

1. Застосувати динамічні градації у розкритті образного змісту музичних творів.

Застосувати динамічні градації у музичному творі в залежності від образного змісту і стилевих виконавських особливостей. Динамічні вказівки Ф. Шопена включають від ледь чутних PPP до fff, однак перевага надається середнім градаціям динаміки. Піаністу важливо володіти mf, mp, p, sotto voce, mezza voce і використовувати всі можливості сучасного фортепіано.

2. Застосувати динаміку як засіб побудови форми музичних творів.

Визначити динамічну побудову фраз, речень, періодів; поєднати у розділи музичний матеріал відповідно змісту і характеру; вибудувати кульмінаційні моменти та рівняти їх з загальним розвитком динамічного розгортання музичного твору.

3. Диференційоване застосування динаміки у творах К. Дебюссі.

У творах К. Дебюссі важливо вміти передавати динамічні наростання та спади, начебто міняється місце у просторі (наближення – crescendo,

видалення – *diminuendo*). Існує залежність динаміки від фактури: чим щільніше звукова тканина, тим нижчий рівень гучності. Розуміння стану тиші, а звуками - згасання, зникнення, тому у п'єсах переважає динаміка *piano*. Диференційованість динамічного плану: динаміка в тексті творів тонко деталізована, що вимагає певної майстерності від виконуючого.

Практичне заняття 12. Застосування педалізації у творах Ф. Шопена, Р. Шумана

Практичні завдання:

1. Застосування педалізації відповідно жанру та композиторському стилю творів Ф. Шопена, Р. Шумана.

Основні елементи, на яких будується педалізація у творах Шопена, - гармонія і особливо басы, їх мелодійне та ритмічне поєднання, багатобарвність звукової атмосфери, що дає виразну характеристику. Іноді Шопен позначає педаль ретельно, але найчастіше у вигляді педальної ідеї. Педаль залежить від характеру та жанру твору для цього використовується запізнювальна і пряма педаль. Ліва педаль була для Шопена засобом колориту, а не динаміки і застосовував ліву педаль окремо і водночас із правою.

Педаль у Р. Шумана безпосередньо пов'язана з фантастичними, мрійливими, пристрасними образами. Завдяки педалі збагачується фортепіанне інструментування, досягається рівність гармонійного тону, співучість мелодії, яскрава образність (відтінки звучання від найніжнішого, найтоншого *pp* до потужного *fff*) та мрійливість; ніжна, таємнича та злегка завуальована звучність – те, що притаманно романтичній музиці.

2. Оволодіння різними видами й градаціями натискання педалі.

Налаштувати відчуття натискання педалі з метою досягнення витонченого звучання, нашарування гармоній, прозорого звучання. Залучення різних видів педалізації у творах романтичного стилю.

3. Активізація слухового контролю під час педалізації.

Свідоме застосування педалізації відповідно жанру та композиторському стилю; оволодіння різними видами й градаціями натискання педалі здійснювати керуючись слуховим контролем. Робота над педалізацією має починатися у повільному темпі.

Практичне заняття 13. Оволодіння педалізацією імпресіоністичних творів

Практичні завдання:

1. *Усвідомлення та втілення колористичної ролі педалі у творах К. Дебюссі.*

Зрозуміти колористичну ролі педалізації у творах К. Дебюссі: взаємодія туші та педалі, нашарування різних пластів гармонії та мелодії на одній педалі дає можливість отримати своєрідні звучання і багатобарвність музичної палітри.

2. *Оволодіння різними видами й градаціями натискання педалі у відтворенні звукової тонкості музичної палітри творів К. Дебюссі.*

Складність педалізації у відтворенні звукової тонкості. Піаніст має акуратно та чуйно застосовувати педалізацію, володіти диференційованою педалізацією з різною глибиною натискання, особливо у неповній педалі. Свідоме застосування педалізації відповідно жанру та композиторському стилю; оволодіння різними видами й градаціями натискання педалі здійснювати керуючись слуховим контролем.

Практичне заняття 14. Робота над втіленням художньо-образного змісту творів

Практичні завдання:

1. *Заглиблення у художньо-образний зміст музичних творів.*

Образний світ Ф. Шопена втілюється у жанровому різноманітті фортепіанних творів: прелюдії, мазурки, полонези, вальси і специфіка їх виконання. Змістовність музики Ф. Шопена виявляється у ліричній

спрямованості, індивідуально-особистістому, суб'єктивному над загальним, та зовнішньо-театральному. Втілити художній образ через темброве розфарбовування тем у творах Ф.Шопена можливо шляхом опанування технічною та звуковою майстерністю, застосування чуйної педалізації, агогіки, при наявності у виконавця високих духовних якостей.

2.Розкриття образного характеру програмної музики композиторів-романтиків.

Зрозуміти характер музики Р. Шумана через її програмність, що вказує на конкретний зміст, або загальну поетичну ідею, задум, настрої («Порив», «Вечір», «Чому?», «Карнавал», «Арабески», «Віщий птах»). Осмислити у образах риси романтичного та реалістичного: колорит незвичайності, фантастики з глибоким життєвим змістом, тобто контрасти й протиріччя. Роздвоєність героя – власне роздвоєння композитора – контрастний початок є ідейно-емоційним світом автора. Осмислити індивідуальні особливості образів Флорестана і Евзебій. Флорестан як втілення енергії, могутнього душевного пориву; Евзебій - мрійливість, прохання, приховане томління.

3.Виконавські завдання у втіленні імпресіоністичних образів.

Особливість імпресіоністичних образів: відтворення настроїв, які одержують значення символів, різноманіття і складності міського побуту, свіжості і безпосередності сприйняття світу; фіксація ледь вловимих психологічних станів, викликаних спогляданням зовнішнього світу, зображення випадкових ситуацій, сміливість композиційних рішень; тяжіння до поетичної пейзажної програмності; витончена поетизація старовини, екзотика, інтерес до тембрової і гармонічної барвистості.

Практичне заняття 15.Перевірка якості вивчених творів

Практичні завдання:

1.Застосування методичних прийомів перевірки якісного вивчення програми.

Застосувати методичні прийоми щодо перевірки якісного вивчення програми: гра без нот на столі, гра з закритими очима, гра в найповільнішому

й найшвидшому темпах, гра після фізичного навантаження, виконання на різних інструментах, виконання програми декілька раз поспіль.

2. Відстеження та редагування власних помилок під час виконання.

На основі слухового самоконтролю здійснювати контроль за якістю виконання, а саме: якістю звука, технічною досконалістю, артикуляційною відповідністю, динамікою, агогікою, педалізацією, загальним характером музичного твору. Також виправляти за потреби виявлені розбіжності між слуховим уявленням та реальним звучанням.

Практичне заняття 16. Цілісне виконання програми

Практичні завдання:

1. Цілісне виконання кожного твору програми.

Виконувати твори у різних темпах: від повільного до кінцевого. Гра з педалізацією та без педалі. Уточнити художні завдання під час цілісного програвання музичного твору, зосередити увагу на виразності мелодійно-тематичного та динамічного розгортання у творах.

2. Цілісне виконання усієї програми.

Цілісно охопити кожний твір та всю програму з уточненням: загального характеру музичного образу і звукової відповідності, кульмінаційних моментів, динамічного розгортання, педалізації, стильової різниці між творами під час репетицій та пристосуватися до інструменту на якому буде відбуватися концертний виступ.

Практичне заняття 17. Алгоритм створення презентацій та анотації на музичні твори

Практичні завдання:

1. Осмислити змістовний, структурний, методичний контекст творів.

Осмислити змістовий (інтонаційно-семантичних, засобів музичної виразності, музично-образних елементів, виконавської агогіки, динаміки, штрихів, педалізації), структурний (форми, фактури, ладово-гармонійних

складових), методичний (виконавсько-інтерпретаційних та методично-педагогічних завдань) контексти мистецьких творів різних жанрово-стильових напрямів.

2.Скласти послідовний план викладення матеріалу.

Визначити алгоритм створення анотації та виконавської презентації. Анотація має містити відомості про: стильову належність твору; виконавські завдання у творі; методи опрацювання складних фрагментів.

Виконавська презентація містить відомості про: стильові особливості композитора та епохи в якій творив автор; цікаві факти з життя композитора; висвітити про твір, що буде виконуватися: характер, художній зміст, виконавські завдання, методи опрацювання.

3.Застосовувати мистецтвознавчий та методичний тезаурус в анотаціях та презентаціях на музичні твори.

Уміння застосовувати мистецтвознавчий та методичний тезаурус у художньо-вербальній формі подання матеріалу та урахувати рівень та професійної слухачької аудиторії для викладення інформації.

II семестр

Практичне заняття 1.Ознайомлення з музичними творами та їх стильовими особливостями (поліфонія, крупна форма)

Практичні завдання:

1. Проаналізувати нотний текст поліфонії та крупної форми.

Розібрати музичні твори (з дотриманням метро-ритмічної відповідності, аплікатури, артикуляції); проаналізувати фактуру, поліфонічний та гармонійно-мелодійний склад, засоби музичної виразності (динаміка, штрихи, педалізація, агогіка) виконуваних творів.

2.Визначення виконавських завдань поліфонії.

Виконавські завдання поліфонії: диференційовано сприймати поліфонічну фактуру; розуміти та відчувати гармонійно-тембральне

забарвлення голосів; здійснювати інтонаційно-сміслову артикуляцію; налаштованість слухового контролю на відтворення у виконанні самостійного розвитку кожного голосу зі збереженням безперервної динаміки руху голосів; сприймати і мислити поліфонічну фактуру відповідно горизонталі, вертикалі, діагоналі; інтерпретувати поліфонічні твори згідно стильовим особливостям епохи та композиторського стилю.

3.Визначення виконавських завдань крупної форми.

Виконавські завдання крупної форми: осмислення композиційної логіки та визначення кульмінаційних піднесень; драматургічно-образної концепції та виявлення тематичного конфлікту; знаходження відповідних прийомів звуковидобування, фразування, нюансування, педалізації у створенні художніх образів; дотримання стильових особливостей у виконанні сонат віденських класиків: орнаментики, динаміки, темпоритму, педалізації.

Практичне заняття 2. Робота над складними виконавськими фрагментами з застосуванням різних методичних прийомів

Практичні завдання:

1.Виокремити складні виконавські фрагменти у творах.

У процесі розучування музичного твору проаналізувати та виокремити складні виконавські фрагменти: технічні (дрібна, октавна, акордова техніка, стрибки); координаційні (співвідношення між супроводом і мелодією, різні технічні завдання); поліфонічні (збереження фразування, артикуляції, тембральності між різними мелодійними лініями); фактурні, аплікатурні тощо),

2. Підібрати методичні прийоми опрацювання складних фрагментів, елементів у творі.

Відповідно до виду виконавської проблеми підібрати методичні прийоми (перефразування, збільшення, ускладнення, ритмічних та артикуляційних, аплікатурних варіантів) спрямовані на їх подолання.

Усвідомлене відпрацювання проблемних фрагментів сприяє швидшому вивченню твору та удосконаленню виконавської якості.

Практичне заняття 3. Визначення аплікатури у нотному тексті музичних творів

Практичні завдання:

1. Пошук та визначення зручної редакції музичних творів.

Визначити зручну редакцію (авторських, редакторських ремарок) нотного тексту, що сприятиме поглибленому розумінню стильових особливостей композиторського письма та їх втіленню у виконавському процесі.

2. Уточнення аплікатури у музичному матеріалі.

Уточнити аплікатуру у моментах її невизначеності. Аплікатура має бути спрямована на вирішення художньо-виконавських завдань інтерпретаційного процесу з урахуванням фізіологічних особливостей піаністичного апарату виконавця. Вдало підібрана аплікатура сприятиме ясній артикуляції, виразному фразуванню, гарному legato, координації рук, запам'ятовуванню нотного тексту, нюансуванню, технічному виконанню (пасажів), гнучкій піаністичній грі, звуковій якості у втіленні музичного образу.

Практичне заняття 4. Робота над виконанням орнаментики

Практичне завдання:

1. Традиція прочитання орнаментики у творах барочної та класичної музики та методичні засади щодо їх опрацювання.

В роботі над творами музики бароко (І. С. Бах) і творами віденських класиків (Й. Гайдн, В. Моцарт, Л. Бетховен) звертається увага на грамотність прочитання та виконання орнаментики. У відповідності до даних стилів, виконання основної мелізматики: форшлагів (короткого, довгого), мордентів (перекреслений, неперекреслений), групето, трелі - потребує від піаніста знань основних правил та навичок щодо їх опанування. Бажано обрати

зручну редакцію з розшифруванням даних елементів. У процесі відтворення орнаментики у творах означеної епохи на інструменті діє правило: акцент ставиться на першу ноту мелізма і початок співпадає з сильною долею басового супроводу. Виконання мелізму з акцентом на останню ноту та її співпадання з басом вважається стильовою грубою помилкою.

Практичне заняття 5. Відпрацювання навичку «звукової диференціації»

Практичне завдання:

1. *Усвідомити процес формування навичку «звукової диференціації».*

Зрозуміти співвідношення звукової довжини та тактильного відчуття звуковидобування (ціла нота – глибоко, довге звучання; половинна – достатньо глибоко, довге звучання; четвертна – продовжено; восьма – полегшено, укорочено; шістнадцята – легко, коротко). Сформувати навичок диференційованого відчуття пальців відповідно звуковій якості та налаштування слухового й тактильного самоконтролю.

Практичне заняття 6. Робота над виразністю інтонаційно-сміслової артикуляції у крупній формі

Практичні завдання:

1. *Встановлення взаємозв'язку між характером тем та штихами у крупній формі.*

Осмыслити артикуляцію класичної музики має відбуватися через порозуміння смичкової музики, оскільки віденські класики перейняли манеру запису скрипкової практики (виконання коротких і довгих ліг відповідно довжині смичка). Серед штрихів частіше застосовується частіше *non legato*, декілька видів *staccato* ніж *legato*. Артикуляція у творах Й. Гайдна і В. Моцарта має бути органічною і ні в якому разі не переобтяженою. Взагалі здійснення артикуляційних прийомів потребує точності та чуйності, все вирішує почуття міри. Оскільки твори Й. Гайдна і В. Моцарта написані

переважно для без педальних інструментів, тому різниця в артикуляції Моцарта і Бетховена обумовлена не тільки стильовими особливостями їх творів, але й самим процесом розвитку інструментальної механіки.

2. Пошук та втілення інтонаційної виразності у творі крупної форми.

Штрихи мають підкреслювати інтонаційну виразність музики. З цією метою використовують підтекстовку головних тем. У В. Моцарта інтонація інструментальної мелодики найчастіше оперно-вокальна. Прийомами втілення театральної - ігрової логіки є несподівані контрасти: «зміна декорацій», вторгнення нової діючої особи (незвична гармонія, зміна фактури, регістра, динаміки); комічні жести; монологи, діалоги, паузи («очікування», «здивування», «розгубленість») і т. п.. Змістовне навантаження має кожний елемент музичної мови.

Практичне заняття 7. Робота над інтонаційною різноманітністю смислових елементів поліфонії

Практичні завдання:

1. Визначення семантичного контексту поліфонії.

Виокремити смислові одиниці (риторичних фігур, інтервалів, тонального плану) і визначити їх семантичне значення. Пошук музичної інтонації відповідно визначених смислових елементів музичного поліфонічного письма. Зрозуміти жанрову основу поліфонічної музики (танцювальна, пісенна, хоральна). Зосередити увагу на інтонаційних елементах і їх розгортанні.

2. Втілення семантичного контексту поліфонії.

В процесі фразування поліфонічної фактури враховувати самостійність розвитку кожного голосу (зі збереженням штрихів, динаміки, нюансування), відповідно фразування між голосами не співпадає; відбувається формування уміння диференційовано сприймати багатоголосну фактуру.

Практичне заняття 8.Застосування поліфонічних прийомів в опрацюванні самостійного голосоведіння у поліфонії

Практичні завдання:

1.*Опрацювання основних елементів поліфонії* (тема, протискладання, інтермедія, стрето, каданс).

Визначити межі теми, характер, інтервальну та ритмічну сторони. Спрямування уваги студента на інтонаційну відмінність фраз. Робота над інтонуванням теми і протискладанням. Виразне опрацювання окремих мотивів.

2.*Визначення методів роботи над поліфонією.*

Застосувати методичні прийоми роботи над поліфонією: динамічне співставлення голосів –виконання різною динамікою; попарне виконання між голосами; розподіл між іншими інструментами або двома фортепіано; розведення голосів у різні тембральні діапазони.

Практичне заняття 9.Застосування методичних прийомів для досягнення тембрального забарвлення мелодійних ліній

Практичні завдання:

1. *Активізація тембрального уявлення.*

Застосування художньо-виконавських навичок у відповідності тембральному уявленню. Робота над тембральним звуковидобуванням мелодійних ліній поліфонії. Використання тембральних можливостей інструменту для побудування мелодійних ліній у поліфонії. Осмислення й тембральне забарвлення кожної лінії фактури.

2.*Визначення та застосування методичних засад в роботі над тембральним забарвленням голосів у поліфонії.*

Робота над динамічним співставленням голосів –виконання різною динамікою. Поєднання і виконання голосів парами, але з застосуванням аплікатури остаточного варіанта. Один голос співати, а всі інші грати. Робота над «інструментовкою» голосів - уявлення двох інструментів. Виконання

одного з голосів вище або нижче на октаву для відчуття самостійності і тембрального розмаїття голосів. Виконати «скелет» теми всієї поліфонії і робота над їх однаковим побудуванням (виразність, загальна кульмінація), але різною динамікою у залежності від регістру розташування тем.

Практичне заняття 10.Робота над звуком і фразуванням у творах

Практичні завдання:

1. Робота над звуком у поліфонії.

Робота над звуком – одне з головних завдань виконавського процесу піаніста і потребує від магістра певних виконавських умінь. Для виконання поліфонії потрібно вміти ясно промовляти мелодійні лінії; мати досвід хорового співу та тембрального звучання органу.

2.Застосуванняоркестрового прийому гри на інструменті.

У роботі над крупною формою застосовувати уміння «оркестрово» мислити: розуміння позначень-штрихів (*legato*, *nonlegato*, *portamento*, *staccato*) та фразування на рівні техніки виконання і тембрового звучання інструментів оркестру (переважно струнних). Опанування здобувачем технікою імітації різних інструментів, застосування педалізації з метою тембрально-звукового забарвлення інструментарію на фортепіанній клавіатурі.

3.Визначення стильових ознак та їх втілення у виконанні творівЛ. Бетховена.

Слід звернути увагу на особливість виконання сонат Л. Бетховена. На зміну витонченості кожного звука (Гайдн, Моцарт) приходять органічна спаяність звукової лінії, яка потребує більшої глибини і співучості гри. Композитор приділяв особливе значення цілісним рухам руки, використання її сили та ваги. Виконання має бути фресковим, співучим, віртуозним та масштабним.

Практичне заняття 11. Вивірення динаміки у творах відповідно їх стильовій приналежності

Практичні завдання:

1. Опанування динамікою старовинної музики.

Визначити звукову якість (в залежності від епохи написання твору) інструменту, для якого написаний твір (клавесин, орган, фортепіано). Робота над звуковою якістю у двох голосах однієї руки; вміння грати один голос вагою руки, а іншій пальцями. Оволодіти міжмотивною артикуляцією для передачі рельєфності мотивів і чіткого «мовлення» (відокремлення) одного від одного. Динаміка «регістрова», «терасоподібна», «архітектонічна», яка відповідає поліфонічній фактурі.

2. Застосування динаміки у творах віденських композиторів.

Визначити динаміку у творах віденських класиків: «ефект луни» - динамічний контраст piano-forte або forte-piano; оркестрові ефекти (solo і tutti), що передбачає протиставлення характерних тембрів повноті звучання камерного оркестру; салонно-галантний стиль вимагає делікатного відношення з динамікою, без надмірної виразності, афектів, виконання потребує світлого та ясного звука, шляхетства та простоти виразу. Натомість Бетховену властива музична виразність і емоційність, то динаміка має виключне значення (це свідчить з авторських вказівок). Він використовує усі градації: ppp, pīp pп, pp, pīp p, p, mp, mezzavoce, mf, f, pīp f, ff (тільки частіше писав це словами), а також crescendo, pīp crescendo, pоcоcrescendo, pосоароcоcrescendo, rinforzando, decrescendo, diminuendo, pīp diminuendo, calando, smorzando, mancando. Динамічні вказівки Бетховена свідчать про оркестровий характер музичного мислення композитора, про його прагнення до розширення динамічного діапазону фортепіанної звучності. Іноді Бетховен потребує cresc. одного звука або акорду, це свідчить про оркестровий характер мислення.

Практичне заняття 12. Робота над втіленням образної драматургії у крупній формі

Практичні завдання:

1. Аналіз класичної сонати(сонатного Allegro).

Здійснити теоретичний і художньо-виконавський аналіз обраної сонати (I ч.); визначити тональний план головної, побічної, єднальної та заключної тем, порівняльний аналіз динамічного і тонального плану, усвідомити принцип контрастності; визначити спільне і різне у структурних частинах сонатного Allegro: експозиції розробки і репризи.

2. Образно-драматургічна концепція сонати (I част.).

Зрозуміти драматургію розгортання образного плану в межах експозиції, розробки та репризи. Визначити образний характер кожної теми та тональне співвідношення між ними. Побудувати кульмінаційний момент (на межі розробки і репризи у класичній сонаті). Усвідомити зв'язок між характером тем-образів та музичними засобами виразності й відповідними виконавськими завданнями.

3. Втілення художнього образу засобами виразності.

Необхідність розмежування образної концепції сонат Й. Гайдна, В. Моцарта і Л. Бетховена. Музика Л. Бетховена – це дух боротьби, як процес внутрішній, психологічний; це ствердження волі людини, його безстрашність і стійкість. Бетховенським сонатам притаманні героїко-драматичні образи, велика внутрішня динаміка, різкі контрасти, гальмування і накопичення енергії, прорив її в кульмінації, велика кількість синкоп, акцентів, загострення внутрішнього конфлікту, прагнення і заспокоєння між інтонаціями.

Практичне заняття 13. Застосування педалізації у поліфонії

Практичне завдання:

1. Усвідомити специфіку старовинних інструментів та застосувати педаль відповідно стилевим особливостям

Різні жанри І.С. Баха й варіанти трактування клавірної фактури – поліфонічної чи фігураційної – допускають різні способи педалізації. Але у всіх випадках слуховий контроль не повинен допустити «замазування» лінійного розсортуння, важливого для Баха навіть в гармонічних фігураціях. Для цього служать часті контрольні слухом підміни педалі і варіювання глибини натиску лапки. У фугах педаль стає не замінимою при труднощах голосоведіння, короткі педальні натиски можуть зробити більш випуклим ритмічний рисунок чи артикуляційний штрих. Саме артикуляційна насиченість музики Баха вимагає від піаніста точного вибору прийомів педалізації.

Практичне заняття 14. Застосування педалізації у творах крупної форми

Практичні завдання:

1. Розмежування педалізації відповідно стилевій приналежності.

Старосонатна форма: педаль коротка та неглибока і підкреслює ритмічні елементи твору, артикуляцію, динаміку; легкої педалі потребують трелі у клавесинних творах, мелодичні фігурації, які звучать на фоні витриманих гармоній. Важливість застосування лівої педалі (*una corda* може відтінювати мінорний епізод від мажорного), регістрові барви поширюються на довші або коротші музичні конструкції

2. Застосування педалізації у класичній сонаті.

Класична соната: чистотою звучання, педаль підкреслююча, єднальна, інтонаційна. Створення дзвінкого, прозорого звука з педаллю створює незвичний ефект. Педаль має бути неглибокою, щоб мелодична лінія не втратила своєї прозорості та витонченості (для творів рухливого характеру). Застосування педалі для створення оркестрового звучання. Для збагачення фортепіанної звучності та поліфонічного трактування інструмента (Бетховен), педаль виконує різні функції: опорно-ритмічну, динамічну, колористичну, гармонічну, фактурну, «службову».

3. Педалізація у романтичній сонаті.

Романтична соната: фактурна (гармонічна) педаль. Вона дає змогу перетворити короткі звуки на довгі, розширити коло просторово-динамічних можливостей фортепіано, охопити одночасним звучанням регістри, збагатити звучання (фактуру).

Практичне заняття 15. Відпрацювання єдиного темпу у виконанні крупної форми

Практичне завдання:

1. *Досягнення темпової єдності у виконанні творів крупної форми.*

Охопити нотний матеріал усіх розділів частини: експозиції, розробки, репризи. Встановити єдиний темп, зберегти артикуляцію, нюансування, динамічне розгортання, образний контраст, стильову педалізацію. Поступове збільшення темпу, утримання єдиного внутрішнього руху.

Практичне заняття 16. Цілісне виконання програми

Практичні завдання:

1. *Цілісне виконання творів програми.*

Цілісно охопити кожний твір та всю програму з уточненням: загального характеру музичного образу і звукової відповідності, кульмінаційних моментів, динамічного розгортання, педалізації, стильової різниці між творами під час репетицій та пристосування до інструменту на якому буде відбуватися концертний виступ.

Практичне заняття 17. Репетиції, психологічна підготовка до виступу

Практичне завдання:

1. *Підготовка до концертного виступу.*

Застосувати методичні прийоми перевірки якісного вивчення програми: гра без нот на столі, гра з закритими очима, гра в найповільнішому й найшвидшому темпах, гра після фізичного навантаження, виконання на різних інструментах, виконання програми декілька раз поспіль. Психологічно налаштуватися на концертний виступ

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Розподіл годин самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
		Денна	
	Змістовий модуль 1. Опанування художньо-педагогічною інтерпретацією різностильових музичних творів	36	
1	Ознайомлення з музичними творами Ф. Шопена, Р. Шумана та їх стильовими особливостями	2	Індивідуальна перевірка практичних завдань академзвіт
2	Ознайомлення з музичним твором К. Дебюссі та стильовими особливостями композитора	2	
3	Розбір нотного тексту та з'ясування виконавських завдань музичних творів Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі	2	
4	Робота над складними виконавськими фрагментами з застосуванням різних методичних прийомів	2	
5	Вивчення аплікатури у нотному тексті музичних творів	2	
6	Робота над звуком, звуковою палітрою фактури	2	
7	Робота над артикуляцією музичних творів романтичного та імпресіоністичного спрямування	2	
8	Опанування поліфонічною фактурою Р. Шумана	2	
9	Робота над природнім фразуванням у музичних творах	2	
10	Опанування темпом <i>rubato</i> у творах Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі	2	
11	Вивчення динаміки розгортання відповідно художньому образу у музичних творах	2	
12	Застосування педалізації у творах Ф. Шопена, Р. Шумана	2	
13	Оволодіння педалізацією імпресіоністичних творів	2	
14	Робота над втіленням художньо-образного змісту творів	2	
15	Перевірка якості вивчених творів	2	
16	Цілісне виконання усієї програми	4	
17	Алгоритм створення презентацій та анотації на музичні твори	2	
	Змістовий модуль 2. Удосконалення інтерпретаційних умінь здобувача	46	Індивідуальна перевірка практичних завдань
1	Ознайомлення з музичними творами та їх стильовими особливостями (поліфонія, крупна форма)	2	
2	Робота над складними виконавськими фрагментами з	2	

	застосуванням різних методичних прийомів		екзамен
3	Вивчення аплікатури у нотному тексті музичних творів	2	
4	Робота над виконанням орнаментики	2	
5	Відпрацювання навичку «звукової диференціації»	4	
6	Робота над виразністю інтонаційно-сислової артикуляції у крупній формі	4	
7	Робота над інтонаційною різноманітністю смислових елементів поліфонії	2	
8	Застосування поліфонічних прийомів в опрацюванні самостійного голосоведіння у поліфонії	4	
9	Застосування методичних прийомів для досягнення тембрального забарвлення мелодійних ліній	2	
10	Робота над звуком і фразуванням у творах	4	
11	Вивірення динаміки у творах відповідно їх стильовій приналежності	2	
12	Робота над втіленням образної драматургії у крупній формі	4	
13	Застосування педалізації у поліфонії	2	
14	Застосування педалізації у творах крупної форми	2	
15	Відпрацювання єдиного темпу у виконанні крупної форми	4	
16	Цілісне виконання усієї програми	2	
17	Репетиції, психологічна підготовка до виступу	2	
	Усього:	82	

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Змістовий модуль 1. Опанування художньо-педагогічною інтерпретацією різностильових музичних творів

Тема 1. Ознайомлення з музичними творами Ф. Шопена, Р. Шумана та їх стильовими особливостями.

1. Прослухати обрані твори Ф. Шопена, Р. Шумана у виконанні видатних піаністів.
2. Зіставити виконання та прокоментувати, що найбільш сподобалося у кожного з піаністів.
3. Опрацювати джерела з мистецтвознавства й музичної педагогіки з метою застосування отриманої інформації у виконавській інтерпретації, а саме:

-визначити естетичні переваги і художньо-образний смак композиторів-романтиків Ф. Шопена і Р. Шумана;

- ознайомитися з історією створення твору;

- ознайомитися з жанрово-стильовими рисами композитора;

-ознайомитися з фактурними особливостями композиторського письма;

-проаналізувати авторські вказівки;

-з'ясувати структуру, тональний план твору;

- визначити характер, образну сферу твору(власне розуміння).

4. Написати міні-твір з теми: «Що імponує мені у творах Ф. Шопена і Р. Шумана»; «Сучасний погляд на твори Ф. Шопена і Р. Шумана».

Рекомендована література:

1.Бас Л. Розповіді про композиторів. Київ, 2010. 154с.

2.Хе Венлі (2017). Інтерпретативно-стильові підходи до фортепіанного мистецтва Ф. Шопена. *Музичне мистецтво і культура: МНА ім.А. Нежданової*. 2017. №25. С. 350-360

3.DoverEditionMasterpiecesofaSoloPiano: RomanticEra. 2017. 160p. (англ.)

4.Жабинський К.А. Фортепіанна творчість Роберта Шумана і австро-німецька клавирна традиція XVII-XVIII ст. Роберт Шуман і перехресні шляхи музики й літератури: Харків, 2007. С. 114-133.

Тема 2. Ознайомлення з музичним твором К. Дебюссі та стильовими особливостями композитора.

1. Прослухати обраний твір К. Дебюссі у виконанні видатних піаністів.

2. Зіставити виконання та прокоментувати, що найбільш сподобалося у кожного з піаністів.

3. Опрацювати джерела з мистецтвознавства й музичної педагогіки з метою застосування отриманої інформації у виконавській інтерпретації, а саме:

-визначити естетичні переваги і художньо-образний колорит творів смак композитора-імпресіоніста;

- ознайомитися з історією створення твору;
- ознайомитися з жанрово-стильовими рисами композитора;
- ознайомитися з фактурними особливостями композиторського письма;
- проаналізувати авторські вказівки;
- з'ясувати структуру, тональний план твору;
- визначити характер, образну сферу твору(власне розуміння).

4. Написати міні-твір з теми: «Асоціативна музика К.Дебюссі»

5. Ознайомитися з французькою музичною термінологією (додаток 1).

Рекомендована література:

1.Marguerite Long At the piano with Debussy.1St Edition (January 1). 1972
(англ. перек. з фр.)

2.Цзян Маньні Полісемія жанру сюїти в творчості К. Дебюссі:автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистец-ва:17.00.03.Одеса, 2017

3.Тарчинська Ю.Г. Методичні підходи до формування техніки звукоутворення в інтерпретації фортепіанної спадщини К.Дебюссі. Інноваційна педагогіка: Одеса, 2020. Вип.20(3). С.47-51

Тема 3.Розбір нотного тексту та з'ясування виконавських завданьмузичних творів Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі

1.Проаналізувати музичні твори з урахування стильових ознак і визначити наступне:

- які прийоми звуковидобування використовує композитор для рельєфності музичної мови;
- встановити зв'язок між характером твору і характером артикуляції;
- визначити особливість звукового балансу у творах;
- з'ясувати специфіку використання темпу *rubato*;
- визначить роль педалізації у творах композиторів-романтиків та імпресіоністів.

2.Цілісне ознайомлення та гра творів по нотах.

3.Проаналізувати рекомендації видатних педагогів-музикантів щодо детальної роботи над текстом і скласти алгоритм опрацювання музичного твору.

4.Прослухати повторно твори у записі та скласти власну думку щодо специфіки гри творів.

Рекомендована література:

1.ГордійчукЛ. В. Самостійна робота над музичним твором: основні етапи та методи : методичні рекомендації для студентів спеціальності 025 «Музичне мистецтво» дисципліни «Спеціальний музичний інструмент. Фортепіано». Луцьк : Надстир'я, 2017. 28 с.

2.Гуральник Н. П. Науково-педагогічна школа піаністів у теорії та практиці музичної освіти і виховання: навчально-методичний посібник для вищих освітніх закладів: НПУ ім. М. П. Драгоманова.Київ, 2011. 309с.

3.Martinsen K. A. Individual'naya fortepiannaya tekhnika na osnove zvukotvorcheskoy voli [Martienssen C. A. Individual Piano Technique Based on the Creative Sound Will]. Moscow: Muzyka Press, 2006. 220 p.

4.Демченко Г.Ю. Принципи циклізації мініатюр у фортепіанних творах Шумана.Роберт Шуман і перехресні шляхи музики й літератури: Харків, 2007. С. 89-98.

Тема 4.Робота над складними виконавськими фрагментами з застосуванням різних методичних прийомів.

1.Проаналізувати та виокремити складні місця у творах, що вивчаються.

2.З'ясувати, які технічні елементи та фрагменти у творах потребуються особливого опрацювання;

3. Виокремити складні поліфонічні місця;

4. Уточнити зручність аплікатури та охоплення фактури твору відповідно до індивідуального апарату

5. Ознайомитися методами в роботі над музичними творами видатних піаністів, педагогів.

6. Здійснити опробування різних методичних засобів (перифразування, збільшення, ускладнення, спрощення, ритмічні, артикуляційні, аплікатурні варіанти) та визначити найбільш ефективні у власні роботі.

Рекомендована література:

1.РябовІ.С.Кореляція музичного твору та майстерності виконавця. Вінниця, 2020.

2.Кріпак О. Л. Робота над фактурою фортепіанних творів Ф.Шопена: аналітико-виконавські аспекти.ХДАК: Харків. 2020

3. Негребецька О.М., Стукаленко З.М. Розвиток фортепіанної техніки студентів у класі основного музичного інструменту. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки: ЦДПУ ім.В.Винниченка, 2021. С. 133-138

4.Волик О. О. Поетика Етюдів Фридерика Шопена: музикознавча та виконавська інтерпретації. ІІ Міжнародна наукова конференція «Мистецтво та наука в сучасному глобалізованому просторі». ХНУМ. 2021. С.125-127

Тема 5. Вивчення аплікатури у нотному тексті музичних творів

1.Порівняти редакції музичних творів і звернути увагу на наступне: темп, педалізацію, штрихи, аплікатуру.

2. Як завдання, на вашу думку, повинен вирішувати виконавець під час добору аплікатури?

3. Розкрийте художнє значення аплікатурних принципів видатних композиторів-піаністів.

4. Виписати самостійно аплікатуруу моментах її невизначеності.

5. Перевірити зручність аплікатури за інструментом (фрагментарно) у темпі наближеному до оригіналу.

6. Вивчити аплікатуру свідомо та доведення під час гри до автоматизму.

Рекомендована література:

1.Фабрика-Процька О.Р., Таран І.М. Значення аплікатури у процесі навчання гри на фортепіано. Міжнародна науково-практична конференція: НАКККіМ. Київ, 2011. С. 221–224.

2.Волик О. О. Поетика Етюдів Фридерика Шопена: музикознавча та виконавська інтерпретації. II Міжнародна наукова конференція «Мистецтво та наука в сучасному глобалізованому просторі». ХНУМ. 2021. С.125-127

3.Martinsen K. A. Individual'naya fortepiannaya tekhnika na osnove zvukotvorcheskoy voli [Martienssen C. A. Individual Piano Technique Based on the Creative Sound Will]. Moscow: Muzyka Press, 1966. 220 p.

Тема 6. Робота над звуком, звуковою палітрою фактури

1.Надайте порівняльну характеристику фортепіанного туше у творах Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі.

2.Проаналізувати поради піаністів-педагогів стосовно роботи над звуковою якістю та звукоствільовою відповідністю.

3. Розвивати тактильну чуттєвість пальців у диференційованого звуковидобування.

4. Застосувати методичні прийоми в опрацюванні звукових завдань творів.

Рекомендована література:

1.Москаленко В. Г. Про художню функцію фактури в музиці.Науковий вісник НМАУ: Київ, 2000. Вип. 7. С. 56–65.

2.Приходько В. І. Музична фактура і виконавець. Харків : Фоліо, 2014. 208 с.

3.Касьяненко Л. О. Робота піаніста над фактурою (друге доповнене видання). ПНПУ ім. К. Д. Ушинського Одеса, 2019. 217 с.

4.Школяренко, С. І. Художньо-стильові функції фактури в концертних п'єсах для фортепіано з оркестром Ф. Шопена. Автореф. дис.на здобуття наук. ступеня канд. мистец-ва:17.00.03. Харків. 2017

Тема 7. Робота над артикуляцією музичних творів романтичного та імпресіоністичного спрямування

1.З'ясувати, що таке артикуляція, стильова артикуляція, інтонаційна артикуляція.

2. Проаналізувати техніку виконання різних штрихів на інструменті керуючись роботою Л. Касьяненко.

3. Ознайомитися з методичними роботами провідних піаністів-педагогів.

4. Скласти перелік методичних засобів у роботі над звуком та артикуляцією та визначити особливість їх застосування

5. Опрацювати методичні засади у музичних творах Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі для втілення:

-вокально-мовленнєвої виразності Ф. Шопена

- виразної, яскравої та контрастної артикуляції Р. Шумана

- колористики засадами артикуляції у Дебюссі

Рекомендована література:

1.Веркина Т. Б. Актуальне інтонування як виконавська проблема : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтва: 17.00.03. Київ, 2008.

2.Касьяненко Л. О. Робота піаніста над фактурою (друге доповнене видання). ПНПУ ім. К. Д. Ушинського Одеса, 2019. 217 с.

3.Кріпак О. Л. Робота над фактурою фортепіанних творів Ф.Шопена: аналітико-виконавські аспекти.ХДАК: Харків. 2020

Тема 8. Опанування поліфонічною фактурою Р. Шумана

1. Активізувати прийом «звукової ієрархії» під час опанування фактурою твору.

2. Визначити інтонаційно-семантичне значення характеру мелодійних ліній.

3.Застосувати поліфонічні уміння у роботі над фактурою Р. Шумана.

Рекомендована література:

1. Касьяненко Л. О. Робота піаніста над фактурою (друге доповнене видання). ПНПУ ім. К. Д. Ушинського Одеса, 2019. 217 с.

2. Чернявська М. Деякі особливості актуалізації виконавського інтонування фортепіанної фактури. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти, 2015. Вип. 44. С. 128-140. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pvmp_2015_44_13.

3. Москаленко В. Г. Художня функція фактури (до визначення поняття). Науковий вісник НМА, Київ. 2000. Вип. 7, 56–65.

Тема 9. Робота над природнім фразування у музичних творах.

1. Прослухати відео запис або аудіо запис вокальних творів Р. Шумана.
2. Проаналізувати розвиток мелодійних ліній у творах і застосувати метод «підтекстування».
3. Застосувати агогіку у втіленні власного відчуття музичної фрази.

Рекомендована література:

1. Корзун В.В. Художня інтерпретація музичних творів як вищий щабель виконавської майстерності. Наукові записки НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія «Педагогічні та історичні науки». 2014. Вип. 120. С. 74–79.

2. В. Москаленко Лекції з музичної інтерпретації: Навчальний посібник. Київ: НМА, 2013. 134с.

3. Гаврілова Л. Інтерпретація музичного твору: теоретичні аспекти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2016. Вип. 3. С. 97-106. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prptma_2016_3_12.

Тема 10. Опануванням темпом *rubato* у творах Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Дебюссі

1. Усвідомлення принципу гри темпу *rubato*.

2. Набуття слухового досвіду романтичної та імпресіоністичної музики.
3. «Вокалізувати» твори Ф. Шопена, Р. Шумана.
4. Застосувати асоціативне уявлення до музики К. Дебюссі.
5. Здійснити контроль власної гри через відео запис.

Рекомендована література:

1. Кріпак О. Л. Робота над фактурою фортепіанних творів Ф.Шопена: аналітико-виконавські аспекти. ХДАК: Харків. 2020
2. Приходько В.І. Фактура Шумана: деякі психологічні аспекти сприйняття. Харків, 2007. С. 134-143.
3. Смирнова М.В. “Дитячі сцени” Р.Шумана (досвід порівняльного аналізу). Шуман і перехресні шляхи музики й літератури: Харків, 2007. С. 63-77.

Тема 11. Вивірення динаміки розгортання відповідно художньому образу у музичних творах

1. Проаналізувати рівень динамічної градації у виконуваних творах.
2. Встановити зв'язок між художнім образом і динамікою.
3. Прослухати оркестрові твори К. Дебюссі.
4. Збалансувати динаміку у творах відповідно стильовим особливостям.
5. Графічно відобразити на аркуші динамічне розгортання, кульмінаційні моменти кожного твору.

Рекомендована література:

1. Гарчинська Ю.Г. Методичні підходи до формування техніки звукоутворення в інтерпретації фортепіанної спадщини К.Дебюссі. Інноваційна педагогіка: Одеса, 2020. Вип.20(3). С.47-51
2. Корзун В.В. Художня інтерпретація музичних творів як вищий щабель виконавської майстерності. Наукові записки НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія «Педагогічні та історичні науки». 2014. Вип. 120. С. 74–79.

3.Гарчинська Ю.Г. Методичні підходи до формування техніки звукоутворення в інтерпретації фортепіанної спадщини К.Дебюссі. Інноваційна педагогіка: Одеса, 2020. Вип.20(3). С.47-51

Тема 12. Застосування педалізації у творах Ф. Шопена, Р. Шумана.

1. Визначити роль педалізації у музичних творах.
2. Ознайомитися з різними редакціями з приводу педалізації.
- 3.Порівняти педалізацію у Ф. Шопена і Р. Шумана.
4. Активізувати слуховий контроль під час педалізації.
- 5.Відпрацювати різні види педалізаціїрізними градаціями натискання педалі.

Рекомендована література:

1. Шукайло В.Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник.Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 206с.
- 2.Глазунова І. До питання інтерпретації творів Ф.Шопена у роботі майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Науковий вісник МНУ ім..В.О.Сухомлинського*. 2020. №1(68). С. 47-50.
- 3.Виноградча Д.В., Лебедкіна І.Є. Роль педалі у фортепіанному мистецтві XVIII-XX століть. *«Молодий вчений»*. 2017. №11 (51). С.525-528
- 4.Негребецька О. Педалізація в роботі над творами у класі фортепіано. *Наукові записки КДПУ імені В.Виниченка*. 2015. вип.139. С. 154-158

Тема 13. Оволодіння педалізацією імпресіоністичних творів

1. Визначити роль педалізації у імпресіоністичних творах.
2. Активізувати слуховий контроль під час педалізації.
3. Відпрацювання різних видів педалізації.
4. Виконання вправ з різними градаціями натискання педалі у втіленні колористичних ефектів.

Рекомендована література:

1. Marguerite Long At the piano with Debussy. 1st Edition (January 1). 1972
(англ. перек. з фр.)

2. Негребецька О. Педалізація в роботі над творами у класі фортепіано.
Наукові записки КДПУ імені В. Виниченка. 2015. вип. 139. С. 154-158

3. Горбунова І. Особливості виконання фортепіанних творів Клода Дебюссі на прикладі прелюдії «Ворота Альгамбри». ІМФЕ ім. М. Ф. Рильського. 2014. С. 35-42

Тема 14. Робота над втіленням художньо-образного змісту творів

1. Встановити зв'язок між образним характером творів і музичними засобами виразності шляхом виявлення співвідношення ладу, динаміки, штрихів, педалізації, агогіки з музичним образом.

2. Активізувати асоціативне мислення у творчому процесі.

3. Збудувати виконавський план образно-стильової концепції творів.

4. Сформувати слухове уявлення твору, що вивчається.

5. Враховувати наявність програмного контексту у творах.

Рекомендована література:

1. Кожевнікова Л. Принципи художнього втілення звукового образу майбутніми вчителями музики у процесі фортепіанного виконавства. Гуманітарний вісник: Переяслав-Хмельницький, 2015. Вип. 36. С. 50-60. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvprpu_2015_36_8.

2. Рябуха Н. А. Звукообраз у виконавському мистецтві. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: збірник наукових статей: ХНУМ імені І. П. Котляревського. Харків, 2014. Вип. 40, С. 71–84

3. Гарчинська Ю. Г. Методичні підходи до формування техніки звукоутворення в інтерпретації фортепіанної спадщини К. Дебюссі. Інноваційна педагогіка: Одеса, 2020. Вип. 20(3). С. 47-51

Тема 15. Перевірка якості вивчених творів

1. Застосувати методичні прийоми перевірки вивченого твору:

- гра без нот на столі;
- гра з закритими очима;
- гра в найповільнішому й найшвидшому темпах;
- гра після фізичного навантаження;
- виконання програми декілька раз поспіль.

2. Проводити репетицію на різних інструментах з метою розвитку мобільного реагувати на якість гри.

3. Застосувати прийоми психологічного налаштування на концертний виступ.

Рекомендована література:

1. Гаврилюк О. Психолого-педагогічні аспекти професійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до художньої творчої діяльності. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2017, № 6 (70). С. 48–57

2. Грінченко А.М. Методика формування музично-виконавського самоконтролю майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано: дис...канд. пед. наук: 13.00.02/СДПУ ім. А.С.Макаренка. Суми, 2018. 278с.

3. Josef Hofmann Piano Playing: With Piano Questions Answered. Dover Publications. 1997. 183p.

Тема 16. Цілісне виконання усієї програми

1. Виконувати цілісно кожний твір з постійним коректування гри.
2. Виконувати цілісно усі твори з постійним коректування гри.
3. Активізувати процес власного сприйняття гри відсторонь.

Рекомендована література:

1. Грінченко А.М. Методика формування музично-виконавського самоконтролю майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано: дис...канд. пед. наук: 13.00.02/СДПУ ім. А.С.Макаренка. Суми, 2018. 278с.

2. Josef Hofmann Piano Playing: With Piano Questions Answered. Dover Publications. 1997. 183p.

3. Таран І. М. Специфіка ескізного виконання фортепіанних творів. Музична україністика: європейський контекст : колективна монографія. Ред.-упорядник Л. Опарик. Івано-Франківськ: Вид. Супрун В. П., 2015. С. 245-252.

Тема 17. Алгоритм створення презентацій та анотації на музичні твори

1. Осмислити:

- змістовні (інтонаційно-семантичні, засоби музичної виразності, музично-образні елементи, виконавсько-педагогіку, динаміку, штрихи, педалізацію),

- структурні (форму, фактуру, ладово-гармонійні складові),

- методичні (виконавсько-інтерпретаційні та методично-педагогічні завдання) контексти мистецьких творів різних жанрово-стильових напрямів.

2. Побудувати анотації та виконавські презентації за алгоритмом. Уміння застосовувати мистецтвознавчий та методичний тезаурус у художньо-вербальній формі подання матеріалу та урахувати рівень та професійної слухацької аудиторії для викладення інформації.

Рекомендована література:

1. Демидова М. Г., Левицька І. М., Новська О. Р. Основний музичний інструмент: навч. посіб. Одеса : Університет Ушинського, 2020. 200 с.

2. Степурко В. І. Аналіз музичних творів : навчальний посібник. Київ : НАКККиМ, 2020. 140 с.

II семестр

Змістовий модуль 2. Удосконалення інтерпретаційно-виконавських умінь здобувача

Тема 1. Ознайомлення з музичними творами та їх стильовими особливостями (поліфонія, крупна форма)

1. Прослухати обрані твори (поліфонічного складу та крупної форми видатних піаністів.

2. Зіставити виконання та прокоментувати, що найбільш сподобалося у кожного з піаністів.

3. Опрацювати джерела з мистецтвознавства й музичної педагогіки з метою застосування отриманої інформації у виконавській інтерпретації, а саме:

- усвідомити жанрово-стильові риси композитора;
- ознайомитися з історією створення твору;
- проаналізувати авторські вказівки;
- з'ясувати структуру, тональний план твору, поліфонічний та гармонійно-мелодійний склад, засоби музичної виразності;
- визначити характер, образну сферу твору (власне розуміння).

4. Визначити виконавські завдання у виконуваних творах.

5. Проаналізувати існуючі редакції творів.

Рекомендована література:

1. Гордійчук Л. В., Кругляченко А. Ю. Особливості роботи над поліфонічними творами у класі фортепіано. *Метод.реком.* Луцьк: «Надстир'я». 2020. 32с.

2. Ілініцька Н.С. Особливості роботи над поліфонією зі студентами факультету мистецтв (традиційні та інноваційні методи). *Науковий вісник МНУ ім. В.О.Сухомлинського.* 2018. С.72-76.

3. Albert Schweitzer J.S. Bach. Breitkopf & Härtel. 2002. 816 p. (А.Швейцер І.С.Бах)

Тема 2. Робота над складними виконавськими фрагментами з застосуванням різних методичних прийомів

1. Ознайомитися з досвідом видатних піаністів-викладачів, виконавців.
2. Проаналізувати та виокремити складні виконавські фрагменти у творах:

- технічні(дрібна, октавна, акордова техніка, стрибки);
- координаційні (співвідношення між супроводом і мелодією, різні технічні завдання);
- поліфонічні (збереження фразування, артикуляції, тембральність між різними мелодійними лініями); фактурні, аплікатурні тощо).

3. Опрацювати складні епізоди відповідними методичними засобами, що визначені на практичному занятті (перепразування, збільшення, ускладнення, ритмічні та артикуляційні, аплікатурні варіанти).

Рекомендована література:

1.Гордійчук Л. В., Кругляченко А. Ю. Особливості роботи над поліфонічними творами у класі фортепіано. Метод.реком. Луцьк: «Надстир'я». 2020. 32с.

2. Лось О.М., Сергеева Л.О. Удосконалення форм і методів самостійної роботи майбутніх учителів музики над творами великої форми. *Актуальні питання мистецької педагогіки*. 2013. Вип. 2. С.58-61

3.Негребецька О.М., Стукаленко З.М. Розвиток фортепіанної техніки студентів у класі основного музичного інструменту. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки: ЦДПУ ім.В.Винниченка, 2021. С. 133-138

Тема 3. Вивчення аплікатури у нотному тексті музичних творів

1. Застосувати у роботі зручну редакцію (звернути увагу на наявність аплікатури);
- 2.Усвідомити принцип застосування аплікатури;
- 3.Уточнити аплікатуру у моментах її невизначеності;
4. Вивчити аплікатуру та довести до автоматичного рівня.

Рекомендована література:

1.Фабрика-Процька О.Р., Таран І.М. Значення аплікатури у процесі навчання гри на фортепіано. Міжнародна науково-практична конференція: НАКККіМ. Київ, 2011. С. 221–224.

2. Негребецька О.М., Стукаленко З.М. Розвиток фортепіанної техніки студентів у класі основного музичного інструменту. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки: ЦДПУ ім.В.Винниченка, 2021. С. 133-138

3. Martinsen K. A. Individual'naya fortepiannaya tekhnika na osnove zvukotvorcheskoy voli [Martienssen C. A. Individual Piano Technique Based on the Creative Sound Will]. Moscow: Muzyka Press, 1966. 220 p.

Тема 4. Робота над виконанням орнаментики

1. Опрацювати літературу з метою поглиблення знань щодо виконання орнаментики у музичних творах.

2. Ознайомитися з Нотним зошитом Вільгельма Фрідемана Баха

3. Диференціювати принцип виконання орнаментики у старовинній й класичній та романтичній і сучасній музиці.

4. Застосувати у роботі над артикуляцією методів визначених на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Frederick Neumann Ornamentation and Improvisation in Mozart. Princeton University Press. 2019. 320p.

2. Johann Sebastian Bach Notebook for Wilhelm Friedemann Bach: Comb Bound Book (Kalmus Edition). 1995.

3. Коденко І. І. Історичне виконавство як тенденція музичного мистецтва останньої третини ХХ - початку ХХІ століття: дис. ... канд. мистецт-ва: 17.00.03/Сумський держ. пед. універ. імені А.С.Макаренка. Суми, 2021. 219с.

4. Дігчук О. Фортепіанна культура Відня та українська піаністична школа. Вісник Львів. ун –ту. 2008. Вип. 8. С. 55-69

Тема 5. Відпрацювання навичку «звукової диференціації»

1. Відпрацювати на вправах різну градацію натискання пальців на клавіші.
2. Активізувати тактильне відчуття у роботі над поліфонією.
3. Спрямувати слуховий контроль на звукову диференціацію голосів в процесі опанування поліфонічного твору.

Рекомендована література:

1. Хан Ле Наукові підходи і педагогічні принципи формування виконавсько-поліфонічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано. Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2018. №3 (122). С.22-27
2. Ілініцька Н. С. Особливості роботи над поліфонією зі студентами факультету мистецтв (традиційні та інноваційні методи). *Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського*. 2018. С.72-76.
3. Грищенко Т. А. Робота над поліфонічним матеріалом на заняттях у класі фортепіано. метод. рек.: ДДПУ 2018. 49с.
4. Bodky E. The Interpretation of Bach's Keyboard Works. Harvard University Press. 1960. 421 p.

Тема 6. Робота над виразністю інтонаційно-сміслової артикуляції у крупній формі

1. Опрацювати літературу з мистецтвознавства, музичної педагогіки з метою поглиблення знань щодо відтворення артикуляції у музичних творах.
2. Скоординувати оркестровий принцип мислення та інтонаційний характер артикуляції у класичних сонатах.
3. Застосувати метод підтекстування у пошуку виразної артикуляції в межах стильової коректності.

Рекомендована література:

1. Підгаєвська С. М. Особливості роботи над інструментальними творами в процесі підготовки майбутніх вчителів. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. Київ. 2015. № 3 (34). С.34-39

2. Лу Чен Етапи формування умінь музично-виконавської артикуляції майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано. *Науковий вісник НПУ ім. Драгоманова*, Київ. 2015. С.98-104

3. Рябов І. С. Особливості сонатних циклів середнього періоду творчості Л. ван Бетховена. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2021. № 2. С.49-56

Тема 7. Робота над інтонаційною різноманітністю смислових елементів поліфонії

1. Ознайомитися зі знаковою семантикою (риторичними фігурами) епохи бароко.

2. Позначити у поліфонії ключові елементи музичної мови та розуміти їх сенс.

3. Працювати над поліфонією відповідно інтонаційно-семантичного сенсу музичного матеріалу.

Рекомендована література:

1. Albert Schweitzer J.S. Bach. Breitkopf&Härtel. 2002. 816 p. (А.Швейцер І.С.Бах).

2. Шукайло В.Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник. Запорізький національний університет. 2017. 206 с

3. Околович І., Мартинів Л. Пластичні властивості мовної і музичної інтонації та значення інтонаційної теорії для музичного виховання. *Молодь і ринок*. 2014. №7 (114). С.106-110.

4. Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації. Навчальний посібник. Київ. 2013. 134с.

Тема 8. Застосування поліфонічних прийомів в опрацюванні самостійного голосоведіння у поліфонії

1. Проаналізувати поліфонічну фактуру і визначити її структурно-тематичну, інтонаційно-фразувальну особливість.

2. Опрацювання нотного тексту поліфонії окремо по голосам.
3. Ознайомлення з методичними рекомендаціями піаністів-викладачів з питань роботи над поліфонією.

Рекомендована література:

1. Bodky E. The Interpretation of Bach's Keyboard Works. Harvard University Press. 1960. 421 p.
2. Шукайло В.Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник. Запорізький національний університет. 2017. 206 с
3. Умрихіна О.С. Художньо-педагогічний аналіз поліфонічних творів як необхідна складова фахових умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва. «Перспективи та інновації науки». 2021. № 5(5). С. 606-613

Тема 9. Застосування методичних прийомів для досягнення тембрального забарвлення мелодійних ліній

1. Усвідомлення жанрової основи поліфонічної фактури.
2. Визначити динамічно-тембральні градації мелодійних ліній (горизонтального розвитку поліфонії).
3. Застосувати методичні прийоми у досягненні тембрального звуковидобування та звучання поліфонічної фактури.

Рекомендована література:

1. Зиско В.В. Робота над поліфонією у фортепіанному класі. XIV міжнародна наукова інтернет-конференція «advanced technologies of science and education» буде проведена на сайті <http://int-konf.org/>
2. Грищенко Т.А. Робота над поліфонічним матеріалом на заняттях у класі фортепіано. методичні рекомендації. Слов'янськ, 2018. 48 с
3. Некрасов, Ю. Комплексне навчання гри на фортепіано: *Навч.-метод. посіб.* Одеса: АстроПринт. 2000

Тема 10. Робота над звуком і фразуванням у творах

1. Усвідомлення звукових завдань, їх апріорність у виконавському процесі.
2. Ознайомлення з досвідом роботи над звуком видатних піаністів-викладачів.
3. Виокремити ефективні методи роботи над звуком і застосувати їх під час опрацювання музичних творів.

Рекомендована література:

1. Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник. - К.: КНУКіМ, 2006. 188 с.
2. Шукайло В.Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник. Запорізький національний університет. 2017. 206 с.
3. Околович І., Мартинів Л. Пластичні властивості мовної і музичної інтонації та значення інтонаційної теорії для музичного виховання. *Молодь і ринок*. 2014. №7 (114). С.106-110.

Тема 11. Вивірення динаміки у творах відповідно їх стильовій приналежності

1. Здійснити порівняльний аналіз динамічного плану музичних творів за стильовими особливостями.
2. Врахування звукових характеристик інструмента для якого написаний твір.
3. Застосування і поліфонії «регістрової», «терасоподібної», «архітектонічної» динаміки.
4. Дотримання оркестрового ефекту у творах крупної форми (за потреби).

Рекомендована література:

1. Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник. - К.: КНУКіМ, 2006. 188 с.

2. Albert Schweitzer J.S. Bach. Breitkopf&Härtel. 2002. 816 p. (А.Швейцер І.С.Бах)

3. Грищенко Т.А. Робота над поліфонічним матеріалом на заняттях у класі фортепіано. методичні рекомендації. Слов'янськ, 2018. 48 с

Тема 12. Робота над втіленням образної драматургії у крупній формі

1. Здійснити художньо-виконавський аналіз:

-визначити тональний план головної, побічної, єднальної та заключної тем;

-відчути характер тем у загальній драматургії крупної форми;

-порівняти динамічний і тональний план твору;

-усвідомити застосування принципу контрастності;

-визначити спільне і різне у структурних частинах сонати: експозиції розробці і репризі.

2. Збудувати виконавський план художньо-образної драматургії сонати.

3. Встановити зв'язок між характером тем-образів та музичними засобами виразності й відповідними виконавськими завданнями.

Рекомендована література:

1. Шукайло В.Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник. Запорізький національний університет. 2017. 206 с

2. Зиско В.В. Робота над поліфонією у фортепіанному класі. XIV міжнародна наукова інтернет-конференція «advancedtechnologiesofscienceandeducation» буде проведена на сайті <http://int-konf.org/>

3. Грищенко Т.А. Робота над поліфонічним матеріалом на заняттях у класі фортепіано. методичні рекомендації. Слов'янськ, 2018. 48 с

4. Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації. Навчальний посібник. Київ. 2013. 134с.

5. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. ст.. Харк. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків : Видавництво ТОВ «С. А. М.», 2015. Вип. 45. 244 с.

Тема 13. Застосування педалізації у поліфонії

1. Усвідомити роль педалізації у творах поліфонічного складу.
2. З'ясувати які види педалізації застосовуються у поліфонії.
3. Встановити зв'язок між артикуляцією та педалізацією.
4. Активізувати слуховий контроль у роботі над поліфонією.

Рекомендована література:

1. Шукайло В.Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник. Запорізький національний університет. 2017. 206 с
2. Негребецька О. Педалізація в роботі над творами у класі фортепіано. Наукові записки. 2019. Вип. 139. С.154-158
3. Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації. Навчальний посібник. Київ. 2013. 134с.
4. Грищенко Т. А. Робота над поліфонічним матеріалом на заняттях у класі фортепіано. метод. рек.: ДДПУ 2018. 49с.

Тема 14. Застосування педалізації у творах крупної форми

1. Розмежувати педалізацію відповідно стильовій приналежності твору.
2. Усвідомлення функції педалізації у класичній крупній формі: опорно-ритмічна, динамічна, колористична, гармонічна, фактурна, «службова».
3. Усвідомлення функції педалізації у романтичній крупній формі: розширення просторово-динамічних можливостей фортепіано, охоплення одночасним звучанням реєстри, збагачення звучання (фактури).
3. Застосовувати ліву педаль для відтворення принципу контрасту, реєстрових барв і образного плану.

Рекомендована література:

1. Негребецька О. Педалізація в роботі над творами у класі фортепіано. Наукові записки. 2019. Вип. 139. С.154-158
2. Шукайло В.Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник. Запорізький національний університет. 2017. 206 с
3. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. ст.. Харк. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків : Видавництво ТОВ «С. А. М.», 2015. Вип. 45. 244 с.

Тема 15. Відпрацювання єдиного темпу у виконанні крупної форми

1. Уточнення художньо-виконавських завдань крупної форми і гра у повільному темпі.
2. Поступове збільшення темпу зі збереження образного плану крупної форми.
3. Застосування «диригентського» прийому для досягненні єдиного руху у виконанні крупної форми.

Рекомендована література:

1. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. ст.. Харк. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків : Видавництво ТОВ «С. А. М.», 2015. Вип. 45. 244 с.
2. Лось О.М., Сергеева Л.О. Удосконалення форм і методів самостійної роботи майбутніх учителів музики над творами великої форми. *Актуальні питання мистецької педагогіки*. 2013. Вип. 2. С.58-61
3. Шукайло В.Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 206с.

Тема 16. Цілісне виконання усієї програми.

1. Виконувати цілісно кожний твір з постійним коректування гри.
2. Виконувати цілісно усі твори з постійним коректування гри.
3. Активізувати процес власного сприйняття гри відсторонь.

Рекомендована література:

1. Некрасов, Ю. Комплексне навчання гри на фортепіано: *Навч.-метод. посіб.* Одеса: АстроПринт. 2000

2. Шукайло В.Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 206с.

3. Гаврілова Л. Інтерпретація музичного твору: теоретичні аспекти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти.* 2016.

Вип. 3. С. 97-106. Режим доступу:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/prptma_2016_3_12000

Тема 17.

Репетиції, психологічна підготовка до виступу

2. Застосувати методичні прийоми перевірки вивченого твору:

- гра без нот на столі;

- гра з закритими очима;

- гра в найповільнішому й найшвидшому темпах;

- гра після фізичного навантаження;

- виконання програми декілька раз поспіль.

2. Проводити репетицію на різних інструментах з метою розвитку мобільного реагувати на якість гри.

3. Застосувати прийоми психологічного налаштування на концертний виступ.

Рекомендована література:

1. Грінченко А.М. Методика формування музично-виконавського самоконтролю майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано: дис...канд. пед. наук:13.00.02/СДПУ ім. А.С.Макаренка. Суми, 2018. 278с.

2. Котова, Л. М. Емоційна стійкість як засіб формування інструментально-виконавської надійності у студентів музично-педагогічних факультетів. (Автореф. дис. канд. пед. наук), Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ. 2001.

3. Некрасов, Ю. Комплексне навчання гри на фортепіано: *Навч.-метод. посіб.* Одеса: АстроПринт. 2000

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота передбачає підготовку виконавської презентації твору (за вибором), анотацію на музичний твір методичного характеру (за вибором).

Виконавська презентація твору (за вибором)

Ф. Шопен Прелюдія №4 ор.28

Р. Шуман Строката сторінка ор.99 №1

К. Дебюссі «Сніг танцює»

Анотація на музичний твір методичного характеру (за вибором)

О. Нижанківський «Вітрогони»

Ф. Шуберт Експромт соль-бемоль мажор

І.С. Бах Прелюдія і fuga до мінор ДТК Ітом

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СТВОРЕННЯ ВИКОНАВСЬКИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

У створенні презентації можливо застосування наступного алгоритму:

1. Стисла характеристика епохи, в яку написаний твір.
2. Особливості композиторського стилю.
3. Історія створення музичного твору.
4. Жанрово-стильова характеристика твору.
5. Виконання твору на інструменті.
6. Характеристика художньо-образного, інтонаційного-артикуляційного, динамічно-структурного плану, засобів музичної виразності твору.
7. Інтерпретаційно-виконавські завдання у творі.
8. Методичні прийоми у роботі над даним твором.

У складанні презентації використовуються: матеріал інших музичних творів, супутні твори мистецтва (поезія, живопис), відео-фрагменти тощо.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СКЛАДАННЯ АНОТАЦІЇ НА МУЗИЧНИЙ ТВІР

Зміст анотації на музичний твір має складатися з наступної інформації:

- стильові особливості твору;
- аналіз авторських і редакторських ремарок;
- аналіз елементів музичної мови;
- виконавські особливості (технічні труднощі, артикуляція, фразування, агогіка, педалізація, рівень складності тощо);
- методи опрацювання твору спрямовані на подолання труднощів та втілення образного змісту.

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Алгоритм роботи над музичним твором.
2. Програмна музика та її специфіка.
3. Виконавсько-стильові особливості творів Р. Шумана.
4. Виконавсько-стильові особливості творів Ф. Шопена.
5. Виконавсько-стильові особливості творів К. Дебюссі.
6. Поліфонічна фактура Р. Шумана.
7. Особливість темпу *rubato* у виконанні творів Ф. Шопена.
8. Аплікатурні принципи гри на музичному інструменті.
9. Артикуляція у виконавстві.
10. Інтерпретація музичних творів.
11. Методичні прийоми в роботі над технікою.
12. Застосування методичних засад в роботі над звуком.
13. Роль педалізації у творах композиторів-романтиків.
14. Роль педалізації у творах композиторів-імпресіоністів.
15. Методи перевірки стабільності виконання вивчених творів.

16. Принцип розшифрування та виконання орнаментики у старовинних і класичних музичних творах.
17. Поліфонічні навички та уміння
18. Драматургічна концепція крупної форми.
19. Інтонаційно-артикуляційна виразність у виконанні.
20. Семантика музичної мови.
21. Виконавсько-стильові особливості музики Бароко.
22. Виконавсько-стильові особливості творів віденських композиторів-класиків.
23. Роль педалізації у поліфонії.
24. Застосування педалізації у класичній сонаті.
25. Застосування педалізації у романтичній сонаті.
26. Виконавські завдання поліфонії.
27. Виконавські завдання крупної форми.
28. Виконавські завдання творів малої форми та середньої форми.
29. Виконавсько-стильові особливості української музики
30. Засоби музичної виразності у створенні образної концепції твору.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Демидова М. Г., Левицька І. М., Новська О. Р. Основний музичний інструмент: навч. посіб. Одеса : Університет Ушинського, 2020. 200 с.
2. Горожанкіна О. Ю. Методичні рекомендації щодо самостійної роботи з дисципліни «Курс виконавської майстерності (фортепіано)»: метод. реком. Одеса : Університет Ушинського, 2021. 36с.

Допоміжна література

1. Бойчук І. І. Робота над різножанровими творами у класі фортепіано: навч.-метод. посіб. Чернівці : ЧНУ, 2021. 68 с.

2. Гаркуша Л. І. Виконавська інтерпретація музичних творів у структурі професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта:зб. Матеріалів II Міжнародної науково-практична конференції *Професійна мистецька освіта і художня культура : виклики XXI століття* (14-15 квітня 2016 р). – С. 520 – 529. – Режим доступу [:http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/14488/1/L_Garkusha_2016_14_04_konf_IM.pdf](http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/14488/1/L_Garkusha_2016_14_04_konf_IM.pdf).
3. Грінченко А.М.Педагогічні умови формування музично-виконавського самоконтролю студентів у процесі навчання гри на фортепіано. *Науковий часопис*, 2017. № 22(27). С. 151-157.
4. Грінченко А. М., Мамикіна А.І. Педагогічні умови та методи формування музично-слухових уявлень майбутніх учителів музичного мистецтва. *Науковий вісник*, 2020. №4 (133).С.85-93.
5. Grinchenko, A., Desiatnykova, N., Mamykina, A., &Shafarchuk, T. The Influence of Self-Control on the Artistic and Performing Quality of a Musician. *Journal of History Culture and Art Research*, 2020. 9(4), 47-59 URL[http://http://kutaksam.karabuk.edu.tr/index.php/ilk/article/view/2949](http://kutaksam.karabuk.edu.tr/index.php/ilk/article/view/2949)
- 6.Грінченко А. М., Мамикіна А. І. Професійне мислення музиканта-піаніста. *Науковий часопис*,2021. №79. Т.1. С. 108-114.
7. Грінченко А.М. До проблеми інтерпретаційно-виконавського процесу музиканта-піаніста. *Наукові записки*, 2021. №197. С. 86-91
8. Грінченко А.М.,Лію Лібоє До проблеми слухо-моторної координації піаніста: зб. матеріалів та тез VII Міжнародної конференції молодих учених та студентів *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства* (04-05 листопада 2021р). Одеса : Університет Ушинського, 2021. Т. 1. – С. 22-24.
9. Грінченко А. М. Сутність мисленевого процесу в інтерпретаційній роботі піаніста:зб. наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції *Українське мистецтво, культура, освіта: актуальні*

проблеми, тенденції та перспективи розвитку(25–28 травня 2021р.). Івано-Франківськ: «Фоліант», 2021. – С. 13-14.

10.Грінченко А. М. До проблеми удосконалення виконавських навичок у майбутніх учителів в процесі гри на фортепіано. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя: КПУ, 2022 № 81. С.152-156

11. Грінченко А. М. Особливість формування виконавських умінь майбутніх вчителів музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя: КПУ, 2022 № 82. С. 164-169

12. Грінченко А. М., Лян Юань Розвиток виконавсько-слухової уваги майбутніх фахівців в процесі навчання гри на фортепіано:зб. матеріалів та тез VIII Міжнародної конференції молодих учених та студентів *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства* (14-15 листопада 2022р). Одеса : Університет Ушинського, 2022.С. 22-24.

13. Грінченко А. М. Виконавські уміння як визначні чинники професійної діяльності музиканта:зб. матеріалівIVМіжнародної наукової конференції*Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень* (4 листопада 2022р.), Тернопіль,2022. С. 193-195.

Інформаційні ресурси в інтернеті

Бібліотека національної музичної академії України: офіційний сайт.

URL : <https://lib.knmau.com.ua/>

Бібліотека Одеської національної музичної академії: офіційний сайт.

URL : <https://odma.edu.ua/biblioteka/>

MarthaArgerichД.Скарлатті Сонати <https://youtu.be/wjghYFgt8Zk>

Arturo Benedetti Michelangeli <https://youtu.be/3FiZc7kbrWw>

Claudio Arrau Бетховен Соната №3 <https://youtu.be/ThvKrhqh3fE>

Varenboim: Beethoven - Sonata No. 3. https://youtu.be/0_dS7ID3Zxg

Varenboim: Beethoven Sonata N° 32 <https://youtu.be/ccyHT1sFmsg>

Varenboim: Mozart - Piano Sonata No. 10 K. 330 <https://youtu.be/96Psf4VpTGU>

ВанКліберн <https://youtu.be/ulE4KIRpIpU>